

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขต 7 อำเภอ ของจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) หลังจากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) เลือกโดยเน้นสอบถามจากบุคคลที่เป็นผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาหลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบเสร็จ รวมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ F-test หรือความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One-Way ANOVA) และทำการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.5 โดยมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมา มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.7 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ ซึ่งมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.7 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ โดยมีอาชีพเกษตรกรกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.3 รองลงมา ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 14.7 และมีอาชีพรัฐวิสาหกิจ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ ซึ่งมีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.0 และมีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.5 ตามลำดับ โดยมีสถานภาพสมรส มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 39.7 และมีสถานภาพหย่าร้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.0

2. สรุปผลการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.25 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน และด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการวิจัยในแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารและเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.01 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.06 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.23

2.2 ด้านความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เกิดจากพระราชดำริของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 รองลงมาคือ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รู้จักยอมรับตนเองและแก้ไขปัญหามองรอบคอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดงานประเพณีท้องถิ่นเป็นการปฏิบัติ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.40

2.3 ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.23 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักศาสนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวถือปฏิบัติคุณธรรมข้อใดข้อหนึ่ง (เช่น ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน อดออม เป็นต้น) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครอบครัวมีกิจกรรมเพิ่มรายได้ (เช่น ทำอาชีพเสริมผลิตสินค้า OTOP เป็นต้น) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.69

2.4 ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.18 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านและชุมชนมีความสุข อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมาคือ ท่านและสมาชิกในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียรประหยัดและอดออม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.33 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในการประกอบอาชีพในชุมชน (เช่น ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ สมุนไพร ขับไล่ศัตรูพืช การใช้วัสดุคืบในชุมชนผลิตสินค้า เป็นต้น) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.89

3. สรุปผลการเปรียบเทียบการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 ประชาชนที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี คณะผู้วิจัยมีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารและเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่ออีกด้านหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด เพราะได้รับฟังข้อมูลและเห็นภาพที่แท้จริงในการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยังทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทุก ๆ ด้าน จากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายน้ำผึ้ง รัตนางาม (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : สมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเสถียรธรรมสถานได้รับข้อมูลเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และเห็นด้วยในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทั้งด้านการรับรู้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาสาระปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร เมื่อนันต์กุล (2549) ที่ศึกษาเรื่องการนำแนวปฏิบัติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอ

วิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และยังคงคล้อยตามงานวิจัยของ วรวัฒน์ เกตุเพชร (2550) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลแซร์อ้อ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์

2. ด้านความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เกิดจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญหลังจากที่ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในช่วงปี 2540 ทำให้ประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวในการสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือธุรกิจต่าง ๆ และยังทำให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรู้ อยากมีในสิ่งที่เกินกำลังของตนเอง จากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี พบว่า ข้าราชการจังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้เนื้อหาสาระ โดยภาพรวมของการรับรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทราบเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียง รับรู้ถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และยังคงคล้อยตามงานวิจัยของ วรวัฒน์ เกตุเพชร (2550) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลแซร์อ้อ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว พบว่า ครอบครัวของประชาชนส่วนใหญ่มีกิจกรรมเพิ่มรายได้ (เช่น ทำอาชีพเสริม ผลิตสินค้า OTOP เป็นต้น) น้อยที่สุด ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแนวทางปฏิบัติได้ทุกระดับทุกภาคส่วนในทุกอาชีพ และในทุกวงการอย่างแท้จริง ตั้งแต่การที่เรานำไปใช้ในระดับของครอบครัวเล็ก ๆ ที่เป็นเกษตรกรเราเรียกว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น สิ่งนี้คือส่วนหนึ่งของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่พอไปในระดับที่สูง ๆ ขึ้นปรากฏว่าการใช้การตีความ เกิดความสับสนขึ้น ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำมาประยุกต์ใช้ต่อตนเองและครอบครัว ซึ่งทำให้มีกิจกรรมเพิ่มรายได้ ทำอาชีพเสริม และผลิตสินค้า OTOP เกิดขึ้นน้อย และเมื่อดูตามความเป็นจริงแล้วปรากฏว่าสภาพของสังคมไทยก็ดี การดำเนินชีวิตก็ดี

จากการขาดความพอเพียง ขาดคุณธรรม ขาดความรู้ เต็มไปด้วยความอยากได้อะไรก็มี หรือความโลภ ค่อนข้างมาก จากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ที่ศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี พบว่า ข้าราชการ จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการ รับรู้เนื้อหาสาระโดยภาพรวมของการรับรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือ ทราบเนื้อหาสาระของ เศรษฐกิจพอเพียง รับรู้ถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดย ภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (2547) ที่ศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : สมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเสถียรธรรมสถานเห็นด้วยในการดำเนินชีวิตตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทั้งด้านการรับรู้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร เมธอนันต์กุล (2549) ที่ ศึกษาเรื่องการนำแนวปฏิบัติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก คือ การนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน และครอบครัว และยังคง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวัฒน์ เกตุเพชร (2550) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลแซร์อ้อ อำเภอวัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว โดย สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักศาสนา และสมาชิกในครอบครัวถือปฏิบัติ คุณธรรมข้อใดข้อหนึ่ง (เช่น ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน อดออม เป็นต้น) อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน พบว่า ประชาชนมีการประยุกต์ใช้ประโยชน์ ต่อชุมชนน้อย ในเรื่องมีกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในการประกอบอาชีพในชุมชน เช่น ผลิตปุ๋ย ชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ สมุนไพร ขับไล่ศัตรูพืช การใช้วัตถุดิบในชุมชนผลิตสินค้า เป็นต้น เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายน้อย รวมทั้งยังไม่มี การรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของคนและชุมชนเพื่อ มีกิจกรรมที่สร้างอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ลดรายจ่ายในชุมชน จากผลการศึกษาสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นพพร เมธอนันต์กุล (2549) ที่ศึกษาเรื่องการนำแนวปฏิบัติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการนำ แนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก คือ การนำไปใช้

ประโยชน์ของชุมชน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระ สำเนียงแจ่ม (2549) ที่กล่าวว่า การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ประโยชน์ต่อชุมชนจะต้องมีการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นในชุมชน โดยมีกิจกรรมสร้างรายได้ลดรายจ่าย เช่น การผลิตสินค้าจากวัตถุดิบภายในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น การรู้จักผลิตสินค้าใช้เอง เช่น ทำสบู่ ยาสีฟัน แชมพู การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่ต้องเร่งทำการประชาสัมพันธ์คือ ให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับครอบครัว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี ชินวินิจกุล (2549) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน พบว่าเริ่มจากการรวมตัวของผู้นำมีการริเริ่มก่อเกิดการผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้ภาวะผู้นำ และกระบวนการกลุ่ม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน เป็นโอกาสให้คนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันหรือเป็นการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่มีความหลากหลาย และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย นโยบายของภาครัฐและแนวทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามกระแสหลัก และกระแสการบริโภคนิยม ทำให้ชุมชนประสบปัญหาความเดือดร้อน ขาดความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการสร้างปัญญาเป็นเครื่องมือการพัฒนา และให้โอกาสคนซึ่งจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของชุมชนด้วยการนำเอาวิทยาการใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนขึ้นอยู่กับ คน ความรู้ ทักษะ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ในอดีตของคนในชุมชนให้กลับคืนมา สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวัฒน์ เกตุเพชร (2550) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลเข้ร้อ อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด และอดออม และชุมชนยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานและมีส่วนร่วมในการบริหารงานของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร และช่วยเหลือกัน อยู่ในระดับมาก

5. ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการรับรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ประโยชน์ของประชาชนอาจจะไม่เหมือนกันทำให้การรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันในบางเรื่องได้ ซึ่งทำให้มีกิจกรรมเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายโดยทำอาชีพ

เสริมและผลิตสินค้า OTOP เกิดขึ้น โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของคนและชุมชน โดยจะยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานและมีส่วนร่วมในการบริหารงานของชุมชนและสามารถบริหารจัดการครอบครัวได้ดี จากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการจังหวัดราชบุรีในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวัฒน์ เกตุเพชร (2550) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลแซร์อ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพหลัก อาชีพเสริม และรายได้ต่อปี มีผลต่อการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรทำความเข้าใจให้ประชาชนรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครอบครัว โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ร่วมมือกันทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน โดยร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ในการเข้าไปชี้แจงให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำ

1.2 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีกิจกรรมส่งเสริมรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือนและชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีงบประมาณที่จะบริหารจัดการได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำการส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ เช่น ส่งเสริมอาชีพเสริมแก่ประชาชน และสนับสนุนให้ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพ และด้านการศึกษาเสริม เช่น การฝึกคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการฝึก

ฝีมืออาชีพ เช่น ช่อมรยนต์ ช่อมรจักรยานยนต์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้มีอาชีพที่มั่นคง และมีความพอเพียง ประหยัดและอดออม

1.3 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพเสริมต่างๆ เช่น กลุ่มทำขนม กลุ่มทำแชมพู ยาสระผม กลุ่มทำพวงหรีด กลุ่มทำน้ำพริก เป็นต้น เพื่อนำความรู้ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกันสร้างความรู้ความเข้าใจ และรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่จะสร้างอาชีพเสริม เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การพัฒนาสินค้า OTOP เป็นต้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคอยประสานช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ

1.4 ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ป้ายประชาสัมพันธ์ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. หอกระจายข่าว และเสียงตามสาย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำรูปแบบการนำเสนอให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย และในการเผยแพร่ทางสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตตำบลให้กับประชาชน โดยให้ประชาชนมาเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และการใช้อินเทอร์เน็ตตำบลฟรี โดยอาจจะมีวิทยากรมาดำเนินการสอนการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้ประชาชนได้มีการใช้อินเทอร์เน็ตตำบลมากขึ้น รวมทั้งยังทำให้ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ และใกล้เคียง เพื่อจะทำให้ทราบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการวางแผนในการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ รวมทั้งสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรมีการนำประชาชน ผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น ไปศึกษาดูงานจากชุมชนและกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้มีการรวมกลุ่มกันของประชาชน เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาปฏิบัติในครัวเรือนและชุมชน โดยทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนงบประมาณ

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมกับกลุ่มชุมชนและเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำความรู้ แนวคิด แนวทางปฏิบัติโดยประชาชน

เพื่อประชาชนนั้น ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตตาม
แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน